

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

«ΑΥΤΟΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΑΠΟ (Θ)ΤΡΑΥ(Σ)ΜΑΤΑ»

Άννα Χ. Παπαθανασίου

Αθήνα 2019

**ATHENS SCHOOL OF FINE ARTS
ASFA**

DEPARTMENT OF FINE ARTS

MFA

“SELF PORTRAIT MADE OF TRAUMA/ FRAGMENTS”

Anna Ch. Papathanasiou

Athens 2019

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία πραγματεύεται το ζήτημα του πορτραίτου μέσω πολλαπλών οδών διερεύνησης. Βασικοί άξονες είναι η αντανάκλαση του εικαστικού στο περιβάλλον του, άμεσο και έμμεσο, η αυτό-απεικόνιση ως εργαλείο ανάγνωσης και αναγνώρισης του εαυτού αλλά και του «άλλου», τα σημεία σύνδεσης του ατόμου και κατ' επέκταση του επιτελεστικού σώματος με το θεατή σε κοινωνικό, φυλετικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο και ο τρόπος με τον οποίο η εικαστική πρόθεση και η χειρονομία συνδιαλέγονται και επηρεάζουν ορμώμενες από βιώματα, μνήμες και τραύματα τα οποία θραυσματικά συντάσσουν το ψηφιδωτό που παρουσιάζεται ως κομμάτι του καλλιτεχνικού αφηγήματος όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα στο χρόνο.

Μέσω μίας εισαγωγής που εμπεριέχει αυτοαναφορικά στοιχεία και αναλύει την νευροδιαφορετικότητα από την βρεφική- παιδική μου ηλικία συνεχίζω φέροντας παραδείγματα εικαστικών έργων τα οποία αφορούν στην έννοια του αυτοπορτραίτου με άμεσο τρόπο ή με πιο αφαιρετική σκοπιά.

Στη συνέχεια αναλύονται οι παράγοντες του χρόνου, της ύλης, της βίας και του «προβλήματος» ως παραγωγικού εμποδίου και το πως τα παραπάνω συνεισφέρουν στη σταχυολόγηση του σώματος του έργου.

Κλείνοντας καταγράφεται με προσωπική γραφή η αντανάκλαση του εικαστικού νου στον ίδιο τον εικαστικό με το κείμενο "I against I" προκειμένου να τεθεί το ερώτημα της σχέσης του προσωπικού με το συλλογικό. Η εργασία συνοδεύεται και από το εικαστικό έργο "Einstein's Cross" το οποίο αποτελεί ένα αυτό-πορτραίτο από θραύσματα με την ανοιχτή έννοια. Σε πρακτικό επίπεδο αποτελείται από ένα κυρίως γλυπτό υπό τη μορφή προτομής κατασκευασμένης επιτελεστικά (performative sculptural construction) από θραύσματα κατόπτρων επάνω στο οποίο προβάλλονται προσωπικά κείμενα συγκεντρωμένα επί μακρύ χρονικό διάστημα. Συνοδεύεται από οθόνες με βιντεοπροβολές, ζωγραφικά έργα, γλυπτά υπό μορφήν ready-mades και έναν τόμο 300 σελίδων με αρχειακό υλικό.

Λέξεις Κλειδιά:

Αυτό-πορτραίτο/ Θραύσματα/ Τραύμα/ Νευροδιαφορετικότητα/
Επιτελεστικότητα

Summary

This master's thesis addresses the issue of portraiture through multiple avenues of investigation. The main axes are the reflection of the visual artist in his/her environment, direct and indirect, self-portrayal as a tool for reading and recognizing the self and the "other", the points of connection between the individual and, by extension, the performative body and the viewer within a social context, racial and psycho-emotional levels of the performer and the way in which visual intention and gesture intertwine and are influenced by experiences, memories and traumas which fragmentarily compose the mosaic presented as part of the artistic narrative as it is shaped through time.

Through an introduction that includes self-referential elements and analyses neurodiversity from my infancy-childhood, I continue by bringing examples of visual artworks that relate to the concept of self-portraiture in a direct way or in a more abstract manner.

The factors of time, matter, violence and 'trouble' as a productive obstacle are then analyzed and discussed as to how these contribute to the stylization of the body of work.

In conclusion, the reflection of the artist's mind on the artist is recorded in the form of a personal writing in the text "I against I" in order to raise the question of the relationship between the personal and the collective. The work is accompanied by the visual artwork "Einstein's Cross" which is a self-portrait made from fragments in the open sense. On a practical level, it consists of a mainly sculptural bust in the form of a performative sculptural construction made out of mirror fragments on which personal texts collected over a long period of time are projected. It is accompanied by screens with video projections, paintings, ready-made sculptures and a 300-page volume of archival material.

Keywords:

Self-portrait/ Fragments/ Trauma/ Neurodiversity/ Performance

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

ΦΑΙΗ ΖΗΚΑ, ΜΑΡΙΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΛΑΣΤΑΡΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
2017-19

Δήλωση Συγγραφέα πτυχιακής/μεταπτυχιακής εργασίας

«Δηλώνω ότι είμαι ο/η αποκλειστικός/η δημιουργός της παραπάνω πρωτότυπης εργασίας, νόμιμος/η κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της και ότι έχω το δικαίωμα, να παραχωρήσω τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα άδεια.

Βεβαιώνω, ότι το σύνολο του τεκμηρίου που καταθέτω αποτελεί γνήσιο έργο παραχθέν από εμένα και δεν παραβιάζει τα δικαιώματα άλλου δημιουργού με οποιονδήποτε τρόπο.

Το τεκμήριο/α που καταθέτω είναι το τελικό εγκεκριμένο έργο από την εξεταστική επιτροπή, δεν προκύπτει από λογοκλοπή ή νοθευμένη έρευνα, δεν προσβάλλει πνευματικά δικαιώματα άλλων δημιουργών και δεν παραβιάζει προσωπικά δεδομένα.

Ως κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της εργασίας αυτής, παραχωρώ στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών το μη-αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης και διάθεσης της ψηφιακής μορφής της εργασίας μου, εντός και εκτός του δικτύου, μέσω του Ιδρυματικού Αποθετηρίου «Art-IA», με την προϋπόθεση ότι διατίθεται με μία από τις παρακάτω άδειες που έχω επιλέξει κατά την αυτό-απόθεση. Η εν λόγω παραχώρηση δεν συγκρούεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων ή με παραχωρηθέντα ήδη από εμένα σε τρίτους σχετικά δικαιώματά μου. Η βιβλιοθήκη δεν ασκεί κανενός είδους επιμέλεια στο περιεχόμενο της εργασίας μου και αναλαμβάνω πλήρως την ευθύνη του περιεχομένου της.

Η έγκριση της παρούσας εργασίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα/ως από την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (Ν. 5343/1932, άρθρο 202, παρ.2)»

Περιγραφή Έργου

Einstein's Cross:

Για εμένα αυτή η εγκατάσταση λειτουργεί ως τοτέμ. Ένας κοινός τρόπος ανάγνωσης του εαυτού μας προκύπτει μέσα από την αντανάκλαση. Η αντανάκλαση σε έναν καθρέφτη ή στον περίγυρο. Θραύσματα καθρέφτη που σπάνε σπασμένες φράσεις δημιουργώντας το καλειδοσκοπικό μικροσύμπαν μου όπου τίποτα δεν είναι σαφές και ορισμένο. Ο Σταυρός του Αϊνστάιν (Einstein's Cross) πρωτοανακαλύφθηκε τη χρονιά της γέννησής μου και ο τελευταίος τη χρονιά της δημιουργίας αυτού του έργου.

"Το "Einstein's Cross" είναι ένα κβάζαρ βαρυτικού πεδίου που βρίσκεται ακριβώς πίσω από το τηλεσκόπιο του Huchra. Τέσσερις εικόνες του ίδιου μακρινού κβάζαρ (συν ένα στο κέντρο, πολύ αμυδρό για να το δούμε) εμφανίζονται γύρω από έναν εμπρόσθιο γαλαξία λόγω ισχυρού βαρυτικού πρίσματος." Το σύστημα αυτό ανακαλύφθηκε από τον John Huchra και τους συνεργάτες του το 1985. Μια άλλη ανακάλυψη του Σταυρού Αϊνστάιν ανακοινώθηκε στις 18 Μαρτίου του 2019"

Η αντανάκλαση των άλλων είναι ένας τρόπος ανάγνωσης του Εγώ. Ο ορισμός της ταυτότητας και η σύμπραξη μεταξύ αυτού που είναι και αυτού που δεν είναι οικείο συναντιούνται όλα μπροστά στον καθρέφτη. Η αυτοπροσωπογραφία αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο στην καλλιτεχνική μου πρακτική. Το ίδιο το πρόσωπο είναι μια αντανάκλαστική επιφάνεια στην οποία η ζωή είναι κρυπτογραφημένη. Έχουμε την τάση να διαβάζουμε ένα πρόσωπο μέσω των εκφράσεων και των φυσικών χαρακτηριστικών καθώς και μέσω της κατοπτρικής συναισθηματικής και σωματικής γλώσσας.

Περιεχόμενα Έργου

Einstein's Cross, 2019

Λαμαρίνα, καθρέπτης, γύψος, σιλικόνη

1.70 μέτρα χ 60 εκ περιμετρικά

Φωτογραφίες από προσωπικό αρχείο

Συμπληρωματικά στοιχεία:

Εγκατάσταση:

Μικτή τεχνική, γλυπτό, βίντεο-προβολή, τόμος 300 σελίδων με αρχειακό υλικό, 6 ζωγραφικά έργα, readymade θραύσματα, φλιτζάνι, ανθρώπινο δόντι

Video-performances:

Angelheads

Riot of the Cutlery

Σύλληψη, σχεδιασμός, δημιουργία:

Άννα Παπαθανασίου

Συνεπιμέλεια:

Μαρία Μανέτα

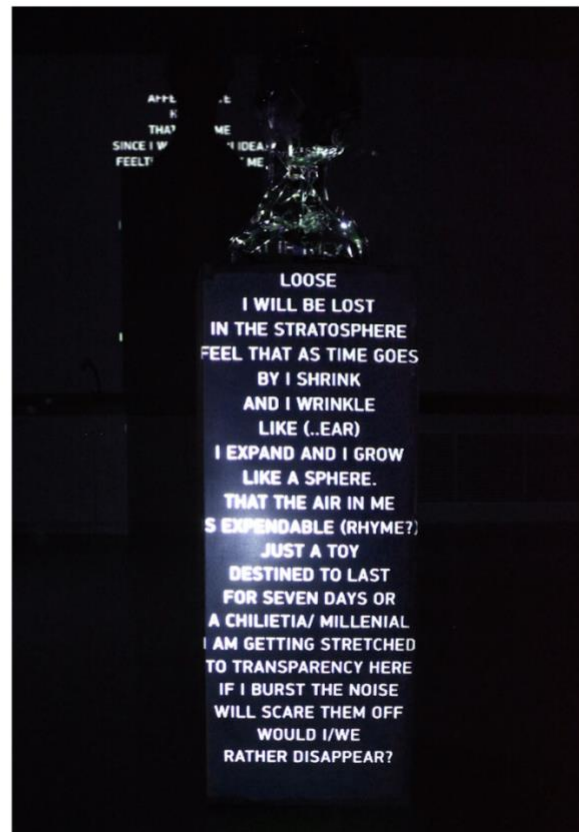
Βοηθοί:

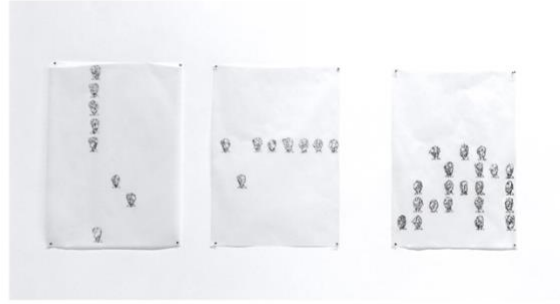
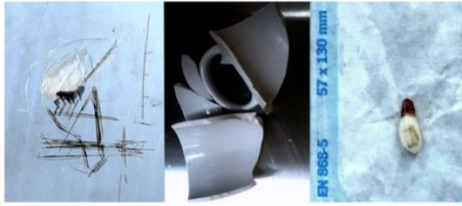
Μαρία Λουίζου, Κωνσταντίνος Μάρος

Ιδιαίτερες ευχαριστίες:

Μαρία Παπανικολάου, Σωκράτης Φατούρος, Ανέστης Ζαμανόπουλος

Οπτικό Υλικό

Βιογραφικό Σημείωμα

Η Άννα Παπαθανασίου είναι Ελληνοκαναδή διεπιστημονική καλλιτέχνης. Με ρίζες στις καλές τέχνες και τη μουσική έχει δημιουργήσει μια μοναδική γλώσσα μέσα από έργα βίντεο, περφόρμανς, εγκαταστάσεις και γλυπτικά έργα. Είναι ιδρυτικό μέλος και βασική φωνή του grunge συγκροτήματος Puta Volcano. Η Άννα έχει σπουδάσει κλασικό πιάνο και ανώτερα θεωρητικά της μουσικής στο Κονσερβατόριο Athenaeum, Ίδρυμα Maria Callas, έχει αποφοιτήσει από το Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Κατέχει πτυχίο από το εικαστικό τμήμα της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών [ΑΣΚΤ] της Αθήνας. Είναι επί πτυχίω στο Μεταπτυχιακό Εικαστικών Τεχνών της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας με κύρια κατεύθυνση την performance.

Παρουσίασε το έργο "EAT" στη Νέα Υόρκη, ως resident artist στο Watermill Center υπό τη διεύθυνση του Bob Wilson, παρουσίασε το έργο "Empathetic Body" στην Αρχιτεκτονική Μπιενάλε της Βενετίας, στο #SKG Bridges Festival και στην Μπιενάλε του Κάουνας, ολοκλήρωσε ένα residency στο La Serre Arts Vivants στην Ecole Nationale De Theatre στο Μόντρεαλ του Καναδά. Συνδημιούργησε και εκτέλεσε την τρίωρη site-specific performance "Outland" που παρουσιάστηκε στο Rooms, που πραγματοποιήθηκε από την γκαλερί Karpatos.

Πήρε μέρος στο ομαδικό project "Some Sort of Now", υπό την αιγίδα του γερμανικού υπουργείου πολιτισμού, παράγοντας επιτελεστικές δράσεις στα Walden 7, La Fabrica, Le Pyramid, La Muralla Roja, Xanadu, Basilica Sanctuary of Meritxell στη Γαλλία, την Ισπανία και την Ανδόρα, παρουσιάζοντας τη μπρουταλιστική αρχιτεκτονική του Ricardo Bofill. Η βίντεο-περφόρμανς της "Christmas Tree" παρουσιάστηκε στην έκθεση Art Props, Kunst- Interventionen στο Mannheim της Γερμανίας και στην ομαδική έκθεση Some Short of Now στο Βερολίνο. Έχει επίσης παρουσιάσει έργα της με τη μορφή βίντεο, περφόρμανς ή δημόσιων παρεμβάσεων στην Digital Biennale, Electric Nights, Palais de Paris, Τόκιο, Ιαπωνία, "Infantry Square" Ελλάδα, Athens Biennale, Ομόνοια. Εργάστηκε ως καλλιτεχνική συνεργάτης στην παραγωγή του "Elenit" του Ευριπίδη Λασκαρίδη που παρουσιάστηκε στη Στέγη, Ίδρυμα Ωνάση και είναι ιδρυτικό και ενεργό μέλος της ομάδας F.T.I.J.s και της κολεκτίβας Das Ist Genau. Συμμετείχε στο Salon du dessin Érotique de Paris, Γαλλία. Παρουσίασε το νέο της έργο "She Was a Good Girl" ως resident artist στο Centre National de La Danse (CDN), Παρίσι, Γαλλία.

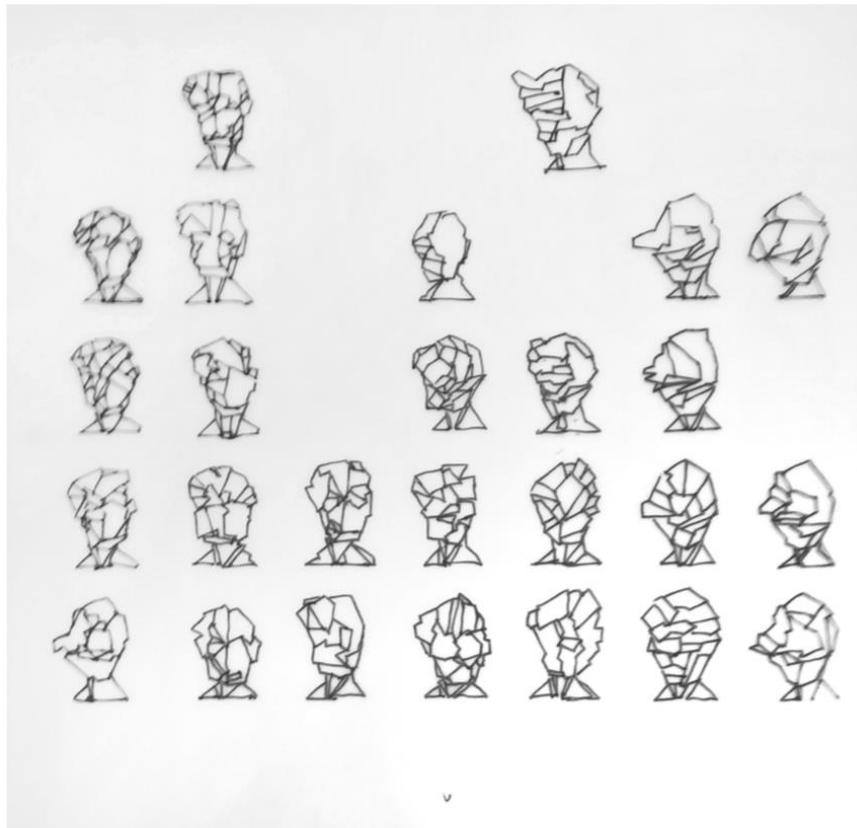
Η βιντεοεγκατάσταση "Eat" εκτέθηκε στο virtual Praxis του New York University, στη Νέα Υόρκη, Το έργο της "Axel's just dreaming", ανάθεση της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, έκανε πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Νέων Χορογράφων του Ιδρύματος Ωνάση το 2021 και παρουσιάστηκε στο Fringe Festival της

Κωνσταντινούπολης. Έκανε πρεμιέρα με το performative έργο She Was A Good Girl στο Φεστιβάλ Open House του Dance House Lemosos και συμμετείχε στην ομαδική έκθεση Gender Melancholia ως εικαστικός καλλιτέχνης καθώς και στην έκθεση Bodies in Motion στην Αθήνα. Τιμήθηκε επίσης με το βραβείο SNF Artist Fellowship λαμβάνοντας το βραβείο υποτροφίας Artworks.

Υπήρξε Resident artist στο ίδρυμα Head2Head που πραγματοποιήθηκε στο σε συνεργασία με το ισλανδικό πρόγραμμα καλλιτεχνικών ανταλλαγών. Συμμετείχε στην ομαδική έκθεση "From Crown To Coda". Ήταν επίσης resident artist στο Kulturstiftung Schloss Wiepersdorf στη Γερμανία, όπου συν δημιούργησε, έγραψε το λιμπρέτο και έπαιξε στο έργο Bethy Trio, με την υποστήριξη του Glass House Berlin, που παρουσιάστηκε στο Βερολίνο. Συμμετείχε στην έκθεση Ammophila vol.3: There Was Land Here Before, ανάθεση του ιδρύματος Neon και

του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Ολοκλήρωσε επίσης την πανευρωπαϊκή περιοδεία με τους Puta Volcano. Ολοκλήρωσε το Onassis Air Tailor Made Residency ως resident artist αναπτύσσοντας την τρέχουσα έρευνά της για το έργο της "Incubator Chambers" το οποίο παρουσιάστηκε ως work in progress στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση. Τέλος συμμετείχε στην ομαδική έκθεση υπό τον τίτλο «Ο εφιάλτης της Περσεφόνης» σε επιμέλεια Χριστόφορου Μαρίνου και Χρήστου Χρυσόπουλου στην Ιερά Μονή Αγίας Καρδίας στην Τήνο υπό την αιγίδα του Υπουργείου πολιτισμού με το έργο της "Creases, 2023".

ΑΥΤΟΠΟΡΤΡΑΙΤΟ -
ΑΠΟ (Θ)ΤΡΑΥ(Σ)ΜΑΤΑ

(REFLECTIVE HEADSPACE)

ANNA ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ: 2017-19

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΦΑΙΗ ΖΗΚΑ,

ΜΑΡΙΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΛΑΣΤΑΡΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ: ΤΟ ΑΥΤΟΠΟΡΤΡΑΙΤΟ- ΑΠΟ (Θ)ΤΡΑΥ(Μ)ΑΤΑ

REFLECTIVE HEADSPACE

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΡΩΤΗΜΑ

Γιατί μας απεικονίζουμε;

Τι μας δίνει σχήμα;

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΠΟΡΤΡΑΙΤΟΥ

Βλέποντας και κάνοντας ιστορικά

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΜΟΥ

Προσωπική ύλη

Ο Χρόνος

Η Βία

Το Πρόβλημα ως Εργαλείο

ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ Ή ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ

ΕΓΩ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

I AGAINST I

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Το εργαλείο κάθε αυτό-απεικόνισης είναι ο καθρέφτης. Βλέπεις σε αυτόν το εαυτό σου. Γύρισε τον από την άλλη πλευρά και θα δεις τον κόσμο»¹

¹ Βλ. συνέντευξη της Agnes Varda με τη Liza Bear στις 22 Μαΐου 2009, διαθέσιμη στον σύνδεσμο www.interviewmagazine.com. Πρόσβαση στις 2 Ιούνη 2019.

ΕΡΩΤΗΜΑ ΓΙΑΤΙ ΜΑΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΟΥΜΕ;

Ποιοι είναι οι παράγοντες εκείνοι που διαμορφώνουν την έννοια της ταυτότητας ; Αποτελεί το πρόσωπο στοιχείο που καθορίζει και περιγράφει την πορεία της ατομικότητας;

Με προβληματίζει ιδιαίτερα ο τρόπος που το οικείο βρίσκεται σε μία διαρκή αντιπαράθεση με το ανοίκειο, όπως επίσης και η οικειότητα με το εγώ, τον εαυτό και σε επέκταση με τον περίγυρο. Αν εκλάβουμε το σπίτι ως μία μακέτα του προσωπικού σύμπαντος που διαμορφώνει το άτομο μέσα στο πέρασμα του χρόνου, ποια άλλα μέσα είναι αυτά που πλάθουν και μετασχηματίζουν αυτό που είμαστε ανά πάσα δεδομένη στιγμή; Πώς φαινόμαστε; Αποτελεί η αντανάκλαση μας στους άλλους ένα δόκιμο τρόπο στο να σχεδιάσουμε το αυτό-πορτραίτο μας; Είμαστε φτιαγμένοι ο ένας από τον άλλον ή ο ένας για τον άλλον;

ΤΙ ΜΑΣ ΔΙΝΕΙ ΣΧΗΜΑ;

Με απασχολεί ιδιαίτερα η διάσταση του χρόνου, ως γλυπτικής κατάστασης υλικών, κυττάρων μνήμης και διαφορετικών καταστάσεων ύπαρξης σε όλα τα στάδια, με καθορίζει η εμπειρία που καλούμαι να αποτυπώσω στο πλαίσιο των βιωμένων και διαρκώς αντιμαχόμενων αντιθέσεων από την αρχή μέχρι και το τέλος. Μέσω της performance, του ήχου, της γλυπτικής και άλλων μέσων μελετώ και αναφέρομαι στην αυτοκατανάλωση ως συνειδητή πράξη και συνδιαλέγομαι με τον ορισμό αυτής της διαδικασίας που διαρκώς αλλάζει μέσω της αυτό-ανάλυσης. Οι δυναμικές που διαμορφώνονται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά κάθε τύπου φυσικής επαφής/σύγκρουσης. Συναισθηματικές διακυμάνσεις, απώλεια, σοκ και ισχυρές καταστάσεις ύπαρξης που αναπλάθουν και μετασχηματίζουν το μέχρι τώρα οικείο σε κάτι καινούριο. Θα έλεγα πως συντελείται εντός μου μία συνεχής έρευνα-πάλη, αποσαφήνισης των ορίων: ορατών, υπαρκτών και μη. Βρίσκομαι σε έναν διαρκή αυτοπροσδιορισμό μέσα από την αντανάκλαση μου στους άλλους. Η εναλλαγή χαρακτήρων που βιώνω είναι διαδικασία όμοια με διαρκή δοκιμή κοστουμιών σε

δοκιμαστήριο καταστήματος. Με βιώνω σαν μία ανακλαστική επιφάνεια που ετεροκαθορίζεται και χρωματίζεται από εμπειρίες, τραυματικές δοκιμασίες και αβεβαιότητα. Ο εαυτός μου βρίσκεται πάντοτε αναπόφευκτα στο επίκεντρο αλλά παράλληλα λειτουργεί και ως αποσχισμένος παρατηρητής, σαν ποδοσφαιριστής παροπλισμένος στον πάγκο, αναγκασμένος να βλέπει τον αγώνα σημειώνοντας ιδεατές ιδανικές εναλλακτικές εκδοχές της κάθε φάσης που εκτυλίσσεται χρονικά, ανίκανος όμως να παρέμβει ουσιαστικά. Δεν αποτελεί κάτι τέτοιο κοινό βίωμα για τον καθένα μας όμως; Κατά τον Ζαν-Πωλ Σαρτρ² το «εγώ» σε σχέση με τον καθορισμό της προσωπικότητας, όσο τυπικό και όσο αφηρημένο κι αν το θεωρήσουμε, είναι ένα κέντρο αδιαφάνειας. Είναι όντως;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟ-ΠΟΡΤΡΑΙΤΟΥ ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΤΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

«Η διάσταση της ανοιχτής και συνεχούς αναδιαμόρφωσης καθιστά το σώμα και το πρόσωπο ένα σχεδίασμα με βάση το οποίο το υποκείμενο αναστοχάζεται την ύπαρξη του μέσα στο χρόνο»³

Το αυτό-πορτραίτο/ αυτοπροσωπογραφία χρησιμοποιήθηκε από μεγάλο ποσοστό εικαστικών καλλιτεχνών, αν όχι από όλους στην πορεία της ιστορίας της τέχνης. Το μόνο απαιτούμενο ήταν η αναγνώριση του «εγώ» ως ελεύθερου και σκεπτόμενου ατόμου ανάμεσα σε άλλα με παρόμοια γνωρίσματα και ιδιότητες.

Οι αυτοπροσωπογραφίες έχουν μακρά ιστορία που φτάνει πίσω στους αρχαίους Αιγυπτίους, αρχαίους Έλληνες και Ρωμαίους. Ωστόσο, η έννοια τους όπως την αντιλαμβανόμαστε

² Ζαν-Πωλ Σαρτρ, *Η Υπερβατικότητα του Εγώ, Σχεδίασμα μίας Φαινομενολογικής Περιγραφής*, Αρμός, Αθήνα, 2013, σελ. 29. ³ Chris Shilling, "The Undersocialised Conception of the Embodied Agent in Modern Sociology", *Sociology* 31/4 (1997): 737-54.

σήμερα, έχει την αφετηρία της στο Μεσαίωνα, αρχικά για θρησκευτικούς σκοπούς πηγάζοντας από τελετουργικά λατρείας αρχαίων τοτέμ, και καταλήγοντας με την αναγεννησιακή έννοια της ατομικότητας και της αυτο-τελειοποίησης που έρχεται μέχρι εμάς στο σήμερα με τις selfies, τις εφαρμογές και τα φίλτρα επεξεργασίας και βελτίωσης στα κινητά μας τηλέφωνα (smartphones), αντικαθιστώντας έτσι τα παραδοσιακά μέσα απεικόνισης, ένα πέρασμα από τα φυσικά μέσα στα ψηφιακά και στον ευρύ κόσμο: pixels και σάρκα. Είναι η ίδια η αίσθηση αποθέωσης του ατόμου αλλά πλέον σε προσωπικό επίπεδο αυτό-έκθεσης. Η συναίσθηση της ύπαρξης και το γεγονός ότι το πρόσωπο είναι το πιο άμεσο και διαθέσιμο «μοντέλο-υλικό» είναι αυτό που πιθανόν κατέστησε το αυτό-πορτραίτο ένα φτηνό τρόπο εξάσκησης για τους ζωγράφους, τουλάχιστον στην αρχή και ένα μέσον αυτό-εξερεύνησης στη συνέχεια καθώς η τεχνολογία προχώρησε και η φωτογραφία αφαίρεσε το ρόλο της ρεαλιστικής αναπαράστασης από τους περισσότερους τομείς των εικαστικών τεχνών.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημαντικότητας της αναπαράστασης του «κεφαλιού» μπορούμε να εντοπίσουμε για παράδειγμα στο έργο του Bernini ⁴. Η κλασική αναπαράσταση του μπούστου είχε και εξακολουθεί κατά τη γνώμη μου να έχει χαρακτήρα αποθεωτικό. Η αποκοπή του κεφαλιού (μπούστο/προτομή) μεταφορικά σηματοδοτεί την απόσχιση πνεύματος και σώματος, νόησης/ορθολογισμού και συναισθήματος. Τα ζεύγη είναι πολλά και η σύνδεση του πνεύματος της αναγέννησης από όπου και εντάθηκε η εξύψωση της ορθολογικής θετικής σκέψης ως δείγματος πολιτιστικής και πολιτισμικής ανωτερότητας έναντι της παρορμητικής και σωματικής, πιο πριμιτιβιστικής άμεσης επικοινωνίας είναι αρκετά καθοριστική για το πως μας αντιλαμβανόμαστε σήμερα. Η προτομή παρουσιάζει, υπερτονίζοντας τη μεταφυσική πλευρά του εικονιζόμενου, μία κατάσταση αποκοπής από το κοινό πλήθος, προσδίδει αιωνιότητα και υπογραμμίζει τη σημασία του πνεύματος του αναπαριστώμενου διαχωρίζοντας τον από τη μάζα.

⁴ Damian Dombrowski, "Apotheosis and Mediality in Bernini's Later Portrait Busts", *Artibus Et Historiae* 32/63, 2011.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η οπτική σε ευρύτερο πλαίσιο επάνω στο ζήτημα και η θέση του Hockney-Falco⁵, που δημιουργεί υποθέσεις σχετικά με το τι είναι ακριβώς αυτό που οδήγησε στη ρεαλιστική αυτό-απεικόνιση τους καλλιτέχνες, και το πως αυτό αποδίδονταν από άποψη μέσων, τα κάτοπτρα έπαιξαν σημαντικό ρόλο. Ένα ακόμη στοιχείο που υπογραμμίζει τη σημασία της αυτοπροσωπογραφίας στην ιστορία της τέχνης είναι ότι οι ζωγράφοι προσπάθησαν να εμβαθύνουν μέσα στην ίδια τη σκέψη τους, ερμηνεύοντας τον εαυτό τους καθώς και τα ερεθίσματα τους μέσα από το πρόσωπο τους. Ένας εσωστρεφής τρόπος εξέτασης και διερεύνησης του κόσμου γενικά.

Ο Schiele για παράδειγμα, ζωγράφιζε το πρόσωπο και το σώμα του σχεδόν εμμονικά σε μία σειρά αυτό-πορτραίτων. Οι παραμορφωμένες, άσχημες και μερικές φορές νοσηρές απεικονίσεις του εαυτού του είναι έντονα προσωποποιημένες και ενδοσκοπικές, όμως παράλληλα αντανακλούν την κατάσταση της πόλης που αποτελούσε το περιβάλλον του και τη βασική πηγή ερεθισμάτων του. Έγραφε στο ημερολόγιο του «Η Βιέννη είναι γεμάτη σκιά, η πόλη είναι μαύρη. Θέλω να μείνω μόνος στα δάση της Βοημίας ώστε να μην χρειάζεται να ακούσω τίποτα για τον εαυτό μου». Μεταφερόμαστε στον ενδότερο κόσμο και όλες τις εσωτερικές ψυχολογικές συγκρούσεις του Schiele και κατ' επέκταση του σύγχρονου Βιεννέζου της εποχής του. Η όπως αναφέρει ο Giacometti η έννοια της ομοιότητας γίνεται εντελώς υποκειμενική, δεν γίνεται αντικειμενική παρά μόνο όταν πολλά άτομα συμφωνούν για την ποιότητα του ίδιου πράγματος.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα μεταχείριση της αυτόπροσωπογραφίας αποτελεί αυτή που προέρχεται από τον William Utermohlen,⁶ έναν Αμερικάνο καλλιτέχνη με βάση το Λονδίνο. Όταν έμαθε ότι πάσχει από τη νόσο Alzheimer το 1995 ξεκίνησε να δουλεύει επάνω σε μία σειρά αυτό-πορτραίτων. Στο project αυτό, το οποίο ανέπτυξε μέσα σε μία περίοδο οκτώ ετών, προσαρμοζε

το στυλ του βάσει των σταδιακά αυξανόμενων περιορισμών των αντιληπτικών και κινητικών του δυνατοτήτων.

Επρόκειτο ουσιαστικά για μία καταγραφή της εμπειρίας της πορείας της εκφυλιστικής αυτής ασθένειας. Το σώμα αυτής της δουλειάς αποτελεί ένα εικαστικό, ιατρικό και προσωπικό αρχείο ενός ανθρώπου που μάχεται με την άνοια. Το πρόσωπο στην περίπτωση αυτή αποτελεί σημείο αναφοράς και σύνδεσης με τη συνειδητότητα του καλλιτέχνη, ο οποίος απομακρύνονταν όλο και περισσότερο από αυτό το οποίο τον έθετε οικείο στον εαυτό αλλά και στον περίγυρό του. Αυτή η απομάκρυνση από την αναγνώριση του ίδιου του εαυτού αποτελεί ένα σχίσμα.

Τα δείγματα αυτό-απεικόνισης είναι πολλά και καταμαρτυρούν μία ανάγκη για εσωτερική ανάγνωση του «ποιος είμαι και γιατί είμαι έτσι όπως είμαι». Η Cindy Sherman⁷ αναφέρει πώς όταν κοιτάζει τις εικόνες της δεν βλέπει ποτέ τον εαυτό της μέσα, δεν αποτελούν πλέον για αυτήν αυτό-πορτραίτα αλλά τρόπο αφανισμού της, σαν να σβήνει την ταυτότητα της. Ο Marc Quinn αντίστοιχα στο έργο του “Self”⁸ το 1991, δημιουργεί το γλυπτό του σε μία φάση αλκοολισμού, με αίμα από το ίδιο του το σώμα το οποίο στη συνέχεια καλουπώνει. Το έργο είναι εξαρτημένο από την τεχνητή ψύξη σε ειδική προθήκη, σχόλιο στην εξάρτηση του. Η Iiu Susiraja⁹ χρησιμοποιεί τη φωτογραφία για να αναποδογυρίσει την ιδεολογία της «επιτυχίας» και γελάει στα μούτρα του σύγχρονου lifestyle της πόζας. Η Frida Kahlo δήλωνε πως ζωγράφιζε τον εαυτό της γιατί ήταν τόσο συχνά μόνη και της ήταν η πιο γνώριμη μορφή. Ακόμη, η Ana Mendieta στο έργο της *Untitled (Facial Hair Transplant)*¹⁰ λυγίζει τα όρια ανάμεσα στα δύο φύλλα μέσω της αλλοίωσης, όπως αντίστοιχα η Orlan¹¹ μέσω δραστικών παρεμβάσεων στο ίδιο της το σώμα έρχεται να δηλώσει τη σημασία του ναρκισσισμού. Ενώ η Adrian Piper¹² φτιάχνει έναν καθρέφτη στον οποίο αναγράφει «όλα θα τελειώσουν κάποτε».

⁵ Mark A. Smith, "Reflections on the Hockney-Falo Thesis: Optical Theory and Artistic Practice in the Fifteenth and Sixteenth Centuries", *Early Science and Medicine* 10/2 (2005): 163-85. Διαθέσιμο στο <http://www.jstor.org/stable/4130309>. Πρόσβαση στις 5 Ιουνίου 2019.

⁶ Stephen S. Hall. "Dementia: The Self-Portraits of William Utermohlen", *The Dementia Plague/ MIT Technology Review*, 5 Οκτώβρη 2012.

⁷ Simon Hattenstone, Cindy Sherman, *Me Myself and I*, *The Guardian*, 15 Ιανουαρίου 2011. <https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/jan/15/cindy-sherman-interview>

Πρόσβαση στις 16 Ιουνίου 2019.

⁸ Priscilla Frank, *Marc Quinn Discusses Self-Portraits Made Of His Own Blood*, *Huffpost*, https://www.huffpost.com/entry/marc-quinn_n_1581132, 6 Αυγούστου 2012. Πρόσβαση στις 12 Φεβρουαρίου 2017

⁹ Ben Jolley, *Iiu Susiraja's body talking selfies*, *The Finnish photographer wedges a broom under her girls simply to prove that the 'abnormal may be normal'* *Dazed digital magazine*, 15 Οκτωβρίου, 2014. ΕΔΩ ΛΙΝΚ Πρόσβαση στις 4 Μαρτίου 2019

¹⁰ Ana Mendieta, <https://www.ft.com/content/a6c4090e-2cda-11e3-8281-00144feab7de>, Πρόσβαση το 2016.

¹¹Orlan, 'Narcissism is important', *The Guardian*, 14 Ιουλίου 2009. <https://www.youtube.com/watch?v=IQ1Ph-Pprj4>, Πρόσβαση στις 28 Μαΐου 2019.

¹² Antwaun Sargent, *Adrian Piper's Massive MoMA Survey Will Force You to Face Your Prejudices*, 9 Απριλίου 2018, Επίσκεψη στην αναδρομική της έκθεση στο MoMA, Νέα Υόρκη, Ιούλιος 2018.

Υπάρχουν τόσα παραδείγματα στη σύγχρονη τέχνη του καλλιτέχνη να παρεμβαίνει και να μεταχειρίζεται το είδωλό του παραμορφωτικά. Τι δηλώνει όμως αυτή η τάση της θέασης του εαυτού «αλλιώς»;

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΜΟΥ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΥΛΗ

Ό,τι θέλω το μπορώ και άρα είναι σαν να έχει ήδη συντελεστεί σε ορισμένες περιπτώσεις, ο χρόνος παρακάμπτεται σαν φως που διαθλάται σε κάτοπτρο και αλλοιώνει το χώρο σχεδόν σκηνογραφικά

Προσπαθώ να εφαρμόζω μία σπουδή επάνω στην ευελιξία μέσω της προσαρμογής μου σε ένα ρευστό περιβάλλον προκειμένου να επιβιώσω σε σημείο εξαύλωσης· σαν αντίμετρο στην σκληρότητα μου, η οποία με ωθεί να τραυματίζομαι, να θρυμματίζομαι και να ανασυντάσσω τα θραύσματα σε νέα σχήματα κάθε φορά, πιο πολύπλοκα και δυσλειτουργικά. Προσπαθώ να αντιληφθώ και να μεταφράσω την αλληλεπίδραση ανάμεσα στο ορατό και το αόρατο (επιστημονικά επικυρωμένο γεγονός, ιστορικά καταγεγραμμένο

λάθος). Ο εαυτός μου λειτουργεί άλλοτε δυνατός και παρόν και άλλες φορές πάλι παραγκωνισμένος, άχρωμος και έτοιμος να επαναπροσδιορίσει τη φόρμα/σχήμα του προκειμένου να αρέσει. Η αποδοχή και η ένταξη έρχεται σε αντίθεση με την αναγνώριση της ιδιομορφίας (ως προσωπικής μορφής). Η σεξουαλικότητα ως πράξη βίας, εντάσσεται στην εξίσωση μου ως χειρονομία, σύγκρουση, εμπλοκή από την οποία δεν θα εξέλθω ακέραιη, αλλά με απώλειες. Είναι μια μορφή θραύσης. Ακόμη και αυτή η πράξη/συνθήκη κυμαίνεται σε ένα φάσμα, το οποίο άλλες φορές παρουσιάζεται ως επιλογή ή ως προνόμιο και άλλες φορές ως φυσικό καθήκον. Σε εμένα βλέπω πρώτα την απουσία χρώματος (ιδιότητας, καταβολής και διακριτικών). Εκεί έρχομαι αντιμέτωπη με μια αντίφαση βιώνοντας με ως ένα αντικείμενο ανακλαστικό, εργαλειακό, ένα κενό δοχείο που μπορεί την ίδια στιγμή να αφομοιώσει και να αναπαράγει ό,τι εμπίπτει στο περιβάλλον του (το αντίθετο του πλουραλισμού αλλά και η απουσία χρώματος που τα εμπεριέχει όλα).

Στήνω έτσι ένα τοτέμ όπου η προσωπική θεότητα είναι ο «εαυτός». Με όχημα την οπτικοποίηση των πιθανών εκδοχών μου και ανατέμνοντας το σώμα μου και το πρόσωπο μου παράγω μικρά τοτέμ τα οποία εκφράζουν το είμαι, σκέφτομαι, υπάρχω, ενεργώ κρίνω γιατί μπορώ (ή γιατί ίσως δεν μπορώ αλλιώς). Νιώθω αντίστοιχα το περιβάλλον μου να με καταγράφει (οι άλλοι κάμερες που με καταγράφουν με τα μάτια τους, μου καταστρέφουν το κέλυφος). Με βλέπουν άρα υπάρχω, ως παράφραση του «σκέφτομαι άρα υπάρχω». Με θαυμάζουν άρα τους ανήκω, μέσω της έκθεσης αποποιούμαι την ευθύνη του εαυτού μου, της αυτό- κηδεμονίας μου· νιώθω ότι ανήκω αλλά δε μου ανήκουν. Δομώντας το διαδικτυακά μου avatar σκηνοθετώντας και προβάλλοντας μια επιμελημένη εικόνα μέσω gifs, διακεκομμένων εικόνων, μονταζιακά σχεδόν, είτε είναι έτοιμα memes, τραγούδια άρθρα, φωτογραφίες (λειτουργούν ως readymades) επίσης φτιάχνω μία εξιδανικευμένη προτομή επιλέγοντας τα στοιχεία που θα υπερτονίσω προκειμένου να δείξω ένα σύνολο θραυσμάτων. Στοιχειοθετώ μία επιλογή από αυτά που θα κατευθύνει το βλέμμα του άλλου εκεί που θα ήθελα να ρίξω το περισσότερο

φως. Αυτά είναι τα στοιχεία ίσως που μαρτυρούν αυτό που όντως θέλω. Αυτό το οποίο χαρακτηρίζει τη γενιά μου με την ευρεία έννοια είναι η εξάρτηση από την οθόνη, την προσωπική φορητή οθόνη του «προσωπικού μας ρομπότ». Όλη η πληροφορία σταδιακά μεταφέρεται μέσω της εικόνας, ως ταχύτερου φορέα μηνύματος. Αισθητηριακά η αφή, ο δείκτης είναι το μέλος που δείχνει, κρίνει, προχωράει στην επόμενη πιο ενδιαφέρουσα πληροφορία. Το μόνο μέρος του σώματος μου όταν βρίσκομαι σε λειτουργία είναι το πρόσωπο μου. Είναι σχηματικά ένα οβάλ κενό. Από εκεί προκύπτει για εμένα το σχίσμα του σώματος και του πνεύματος.

Ο ΧΡΟΝΟΣ

Ο χρόνος είναι λίγος και παρατηρεί, οι επιλογές απεριόριστες σε σημείο που αδρανοποιούν τη βούληση και την ανάγκη για άμεση και ορμητική παρέμβαση. Υπάρχει συλλογικό «εγώ» άραγε; Είναι ο εαυτός ο Θεός; Δεν ξέρω πώς τελικά είναι και γι' αυτό διαρκώς τον εφευρίσκω και κατασκευάζω μέχρι να οραματιστώ την επόμενη εκδοχή του, αλλά ποιο είναι το σημείο επαναφοράς;

Το πέρασμα του χρόνου μου γίνεται αισθητό ως μία μόνιμη αρχή με άγνωστο τέλος όπου επικρατεί η αναδίπλωση και ο επαναπροσδιορισμός. Σε κάθε καινούργιο κύκλο κάποιο θραύσμα μένει πίσω κάνοντας την πορεία πιο γυμνή και ουσιαστική από τη στιγμή που το τέλος είναι ένα ίχνος πιο κοντά με κάθε κίνηση.

Κάπως έτσι νιώθω σαν να καταδιώκω τη “μία” κοινή αλήθεια ιδωμένη από διαφορετικό πρίσμα κάθε φορά, από μια ελαφριά μετατόπιση προκειμένου να την συλλάβω τρισδιάστατα μέσα στο νοητό και υλικό χώρο. Αναπτύσσω μια διαλυτική σχέση με την αρχική αναπαραστατική φύση της εικόνας, απλοποιώντας το σχήμα, τη μορφή και την ικανότητα αναγνώρισης μέσω του. Βιώνω έτσι μια απληστία όχι για την ίδια την ύλη με την έννοια

της κτήσης αλλά για την κατάκτηση της γνώσης του εαυτού μου ως μέσο ανάγνωσης του κόσμου γύρω μου, η σκέψη μου λειτουργεί σαν μια σφαίρα που περιστρέφεται γύρω από τον άξονα της. Επιδιώκω τη γνώση του εαυτού, του άλλου και του όλου. Βαδίζω σε μία άγνωστη για μένα (γνωστή για αυτούς που προηγήθηκαν) διαδρομή με σκαλοπάτια συνειρμικά και ένα φύλλο πορείας που διαμορφώνεται με το κάθε βήμα, τροφοδοτείται από την κίνηση, την παύση, την ψηλάφηση, την ορμή και την αντανάκλαση. Αντιλαμβάνομαι το χρόνο ως ένα αμετάκλητο τέρμα το οποίο διαρκώς προσπαθώ να αψηφήσω γνωρίζοντας ότι με υπερβαίνει και με συνθλίβει. Εντάσσομαι στο σύνολο σαν κάτοπτρο ή σαν νερό που βουλώνει κάθε τρύπα που συναντάει, απορροφάται από οτιδήποτε πορώδες και διαβρώνει σε βάθος χρόνου το υλικό από το οποίο περνάει. Ο χρόνος διαθλάται και διυλίζει το κάθε ενδεχόμενο σε μικρό-μόρια, σαν σκιαμαχία, για εμένα είναι όμοιος με ένα σώμα παλλόμενο. Μου θυμίζει τη διαδικασία της αναπνοής

Η ΒΙΑ

Η αυτοκατανάλωση ως πράξη κανιβαλισμού.¹³ Η διαγραφή της προκαθορισμένης κοινωνικά ιδιότητας μέσω της αλλοίωσης και η μεταμόρφωση¹⁴ ως πράξης ανυπακοής στο θάνατο, σαν προσπάθεια ανυπακοής στους φυσικούς νόμους. Επαναπροσδιορίζοντας τον «εαυτό» καθιστώντας τον οπτικά ανοίκειο, σαν κλόουν, ενεργώντας εκτός εαυτού μιμητικά υιοθετώντας μοτίβα συμπεριφοράς που δεν υπάρχουν εκ γενετής αλλά αναπαράγονται μέσω της παρατήρησης. Δημιουργώντας χώρο/ διάστημα ανάμεσα στον εαυτό και στους άλλους. Σαν ένα ζώο σε ανθρωπολογικό κήπο, αναστρέφω την γωνία θέασης και εξασφαλίζοντάς μου την ασυλία μέσω της τέχνης μπορώ και εκφράζομαι αυτόματα όπως πάντα ήθελα αλλά δεν θα θεωρούνταν κοινωνικά αποδεκτό.

Οι δυναμικές διαμορφώνονται από το επίκεντρο και την περίμετρο, το κοινό είναι στη θέση ισχύος ουσιαστικά, χωρίς την παρουσία του υπάρχω απλώς ως ένα άδειο κάτοπτρο. Η

απόσταση είναι που γεννάει το θαυμασμό αλλά η απόσταση διαφοροποιεί και το μη ανήκειν είναι τρομακτικό, ακόμη κι αν ο σύγχρονος δυτικός μετα-άνθρωπος κάνει τα πάντα προκειμένου να διαχωριστεί παραμένει στο πλαίσιο του να μην βγει εκτός του κύκλου. Πώς όμως ένας εικαστικός μπορεί να δημιουργήσει μια συνθήκη/ εικόνα η οποία να τεθεί εκτός κύκλου χωρίς όμως να θεωρηθεί επικίνδυνα αδιάφορη ή απλώς προκλητική και όμορφη;

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Η αυτό-απεικόνιση αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο στην καλλιτεχνική μου πρακτική. Το πρόσωπο για εμένα συνιστά μια επιφάνεια πάνω στην οποία είναι κρυπτογραφημένη η ζωή. Τείνουμε να «διαβάζουμε» ένα πρόσωπο μέσα από τις εκφράσεις και τα φυσικά χαρακτηριστικά του καθώς και μέσα από την εμπειρία που είναι κωδικοποιημένη στον νευρό-τυπικό ή μη εγκέφαλό μας. Αυτό που με ενδιαφέρει περισσότερο είναι το στοιχείο της ταυτότητας μέσα από την εντύπωση της οικειότητας. Το πρόσωπο μου είναι ένα μέσο διαθέσιμο σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή παρέχοντας μου τη δυνατότητα να το μεταμορφώσω/ αλλοιώσω αντικειμενοποιώντας το. Ουσιαστικά χρησιμοποιώντας το ως εργαλείο μεταμόρφωσης δημιουργώντας παραλλαγές. Εξερευνώντας τους περιορισμούς αλλά και ένα μεγάλο φάσμα επιλογών μου επιτρέπει να δημιουργήσω νέους κώδικες γραφής και ανάγνωσης του εαυτού μου και των γύρω μου από κυριολεκτική μέχρι μεταφορική και ορισμένες φορές σχεδόν μεταφυσική σκοπιά.

Ένας από τους μεγαλύτερους μου φόβους ως παιδί ήταν το να μην με αναγνωρίζουν οι οικείοι μου, σε σημείο ανεξήγητης ψύχωσης χωρίς καμία λογική πορεία σε τόσο νεαρή ηλικία, κάτι που με έθετε σε ενός είδους διαφάνεια προς το περιβάλλον μου, σαν να αποτελούσα ένα ασαφές σχήμα χωρίς περίγραμμα ή διακριτό περίγραμμα και σημείο αναφοράς, κάτι το οποίο αργότερο εξηγήθηκε επιστημονικά μέσω του ιατρικού μου ιστορικού. Σε βρεφικό ακόμη στάδιο νοσηλεύτηκα αρκετές

φορές λόγω πυρετικών σπασμών οι οποίοι προκαλούσαν μικρές ηλεκτρικές εκκενώσεις στον εγκέφαλο μου και κορυφώνονταν σε επιληπτικές κρίσεις. Αυτό οδήγησε σε μια ανωριμότητα του νευρικού μου συστήματος και μία διακεκομμένη αντίληψη της πραγματικότητας. Η δυσλεξία και το ADHD syndrome το οποίο με ακολουθεί μέχρι και σήμερα έχουν σε μεγάλο βαθμό διαμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνω, επεξεργάζομαι και αντιλαμβάνομαι το οποιοδήποτε εξωτερικό ερέθισμα. (έννοια του χρόνου, των διαστάσεων, της κιναισθησίας, των οπτικών ερεθισμάτων, χρωμάτων , κ.α) Η πληροφορία εισέρχεται στο νευρικό μου σύστημα θραυσματικά,, κάτι που λειτουργεί τραυματικά αλλά παράλληλα μου δίνει την ευκαιρία να βιώνω τον αισθητό κόσμο με μια μόνιμη συνθήκη ανασύνταξης του μηνύματος, είτε είναι εικόνα, είτε κείμενο, είτε ήχος. Κατά κάποιο τρόπο το οικειοποιούμαι και το αναπλάθω. Εάν ένας νευρο-τυπικός εγκέφαλος ήταν για παράδειγμα ένα πλατό με χρωματιστούς βόλους θα υπήρχαν τα αντίστοιχα χωρίσματα που θα τα κατέτασσαν ανά χρώμα, μέγεθος και όποια άλλα κοινά χαρακτηριστικά θα μπορούσαν να τους ορίσουν σε υποσύνολα, στην περίπτωση μου τα χωρίσματα αυτά δεν υπάρχουν. Ένα καλό παράδειγμα αποτελεί για εμένα η ροή του μοντάζ της ταινίας *Film Socialisme*¹⁵ του Godard, η οποία μου θύμισε τη διαδικασία της λογοθεραπείας που έκανα για σύντομο διάστημα. Κάτι το οποίο έπαιξε ρόλο στη μετέπειτα χρήση της γραφής ως υλικού στο έργο μου, Ένα τυχαία επιλεγμένο κείμενο τέμνεται κάθετα και με τη χρήση μετρονόμου καλείσαι να διαβάσεις μία-μία τις λέξεις σε κάθετη διάταξη έτσι ώστε να μην προκύπτει κανένα νόημα και οι νευροδιαβιβαστές να αναγκάζονται να δημιουργήσουν τις νοηματικές συνάψεις. Άρα ένα τεμαχισμένο κείμενο που προσπαθεί να ανασυντεθεί εσωτερικά. Κάπως έτσι οδηγούμαι στο να έχω μία σχετική ευκολία απόσπασης/ αποστασιοποίησης από το πρόσωπο/ ταυτότητα/ έννοια του εαυτού μου. Χρησιμοποιώντας το ως άψυχο πλαστικό υλικό δημιουργώ ένα προσωπικό λεξιλόγιο εικόνας που κατά κάποιο τρόπο μου αποκαλύπτει μια εναλλακτική/ διαφορετική οπτική της ζωής η οποία μέχρι τότε

μου ήταν άγνωστη. Δεν αναγνωρίζω εμένα μέσα στο έργο μου. Θα έλεγα ότι είναι περισσότερο σαν να δημιουργώ θραύσματα τα οποία τοποθετώ το ένα δίπλα στο άλλο με στόχο να δω τη μεγάλη εικόνα, μία εικόνα που ακόμη μου είναι άγνωστη και ενώ συντίθεται από παρελθοντικά τραύματα και βιώματα και συντίθεται σε χρόνο παρόντα αναφέρεται στο μέλλον. Μοντάρω στοιχεία προσπαθώντας να δω τη σειρά των πραγμάτων μπροστά μου. Αυτή είναι η πορεία μου στο να καταφέρω να ξεθολώσω την όρασή μου (στη θέαση του κόσμου). Με τον ίδιο τρόπο μεταχειρίζομαι και την απεικόνιση «του άλλου», μέσω μίας κατακερματισμένης αφήγησης ή οποία δεν αναφέρεται τόσο σε μία συνειδητή σπουδή της φόρμας από πρόθεση αλλά συμβαίνει κάπως φυσικά. Η αυτό- αναπαράσταση στον κώδικά μου κινείται παράλληλα με έναν συνεχή επαναπροσδιορισμό της ταυτότητας μου. Μεταχειρίζομαι την «ψυχή» σαν πλαστελίνη. Η αφή είναι η πιο κυρίαρχη από τις αισθήσεις μου και η φαινομενική αντίληψη ελέγχου που μου παρέχει λειτουργεί σαν ένα μολύβι που επανασχεδιάζει τα όρια του κόσμου με εμένα μέσα του σαν μία τελεία. Όπου η τελεία αυτή εμπεριέχει και τη σημασία του επερχόμενου τέλους/ σκοπού.

ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ Η ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ;

Ο χρόνος ήδη αλλοιώνει/ μεταλλάσσει τα χαρακτηριστικά μου όπως και σε ό,τι έμβιο και άψυχο γύρω μας. Η βαρύτητα τραβάει το δέρμα πιο κοντά στο χώμα με κάθε λεπτό που περνάει, όπως η τριβή που αναδιατάσσει και ανασχηματίζει τα βότσαλα στο βυθό της θάλασσας τρίβοντάς τα διαρκώς μέσω των παλινδρομικών κινήσεων του νερού. Έτσι υποβάλλοντας τον εαυτό μου σε παροδικές παραμορφώσεις, από πρόθεση μέσω μίας τεχνητής και επιφανειακής διαδικασίας αλλοίωσης / μεταμόρφωσης/ μετάλλαξης φτιάχνω παραλλαγές στο ίδιο θέμα. Όπως σε μία προ- κλασική τετράφωνη φούγκα για

παράδειγμα υπάρχει το ίδιο θέμα το οποίο εισάγεται και στη συνέχεια επανέρχεται αλλοιωμένο, επαναλαμβάνεται και συνθέτει ένα πολυφωνικό σώμα από παραλλαγές σε μία φράση. Αυτή η λογική της παραλλαγής στο ίδιο θέμα με καθοδηγεί σε εναλλακτικές ερμηνευτικές προτάσεις του εαυτού μου (όσο ασαφής κι αν είναι για εμένα). Με εξυπηρετεί στο να αναπτύσσω διαφορετικές ερμηνείες, να κατασκευάζω δηλαδή (υποθετικές) προτάσεις μίας εφήμερης πραγματικότητας που έχει διάρκεια ενός κλάσματος του δευτερολέπτου. Προκύπτει ένα είδος επινοημένου χώρου μέσα στα πλαίσια του υπαρκτού / αισθητού. Αναπτύσσεται μία παράλληλη αφηρημένη πραγματικότητα που λειτουργεί σαν παρτιτούρα για κάθε μονάδα χρόνου που περνάει. Συλλέγω και συνθέτω (editing) το όποιο ερέθισμα (συναισθηματικό) μεταφράζοντάς το σε αντικείμενο , εικόνα , ήχο , κίνηση ή με όποιο μέσο μου ταιριάζει περισσότερο και θεραπεύω το όποιο τραύμα έχει προκαλέσει το θραύσμα ή τη ρωγμή. Η σύνθεση αυτή είναι περισσότερο μία συγκόλληση...

Ένας εναλλακτικός τρόπος ανάγνωσης του εαυτού είναι μέσω της αντανάκλασης. Αντανάκλαση μπροστά σε έναν καθρέφτη ή στους άλλους. Το τελευταίο για εμένα προκύπτει από τη χειρονομία (μέσω δράσεων που με τοποθετούν στο επίκεντρο) και την παρατήρηση της αντίδρασης που αυτή θα προκαλέσει. Μέσω μίας προαποφασισμένης συνθήκης ο/ οι θεατές, μέσω μίας αμοιβαίας επίδρασης με το πρόσωπό (ή και το σώμα μου) μου κωδικοποιούν την προσωπική τους εντύπωση. Το κοινό λειτουργεί σαν μάρτυρας μίας φονικής επίθεσης. Καλείται να ανασυντάξει το συμβάν μετά την εμπειρία όπως το προφίλ του καταζητούμενου στο αστυνομικό τμήμα περιγράφοντας με το μέσο της σκέψης (και το μέσο της σκέψης υποστηρίζεται στο σύγχρονο άνθρωπο μέσω του κώδικα του προφορικού/ γραπτού λόγου ο οποίος είναι κατασκευάσμα και άρα υλικό) Η γλώσσα, στην γραπτή της μορφή αποτελεί τελικά μία εκλεπτυσμένη μορφή επινοημένης υλικότητας. Ένας υποτιπλισμός της σκέψης που εκφράζει τη νόηση και το συναίσθημα. Σχεδιασμός μέσω νοημάτων τα οποία δεν μπορούν να έχουν αντικειμενικό χαρακτήρα από τη στιγμή που

το νευρικό σύστημα του καθενός είναι διαμορφωμένο και πλασμένο από κοινά αλλά και παντελώς διαφορετικά βιώματα και τραύματα τα οποία τον διαμορφώνουν κάθε μέρα.

Για εμένα υπάρχει μια σαφής ομοιότητα του κοινού, της αντανάκλασης του στο έργο και της ερμηνείας του με το σχέδιο μοντέλου στα πρώτα χρόνια μίας Ακαδημίας Καλών Τεχνών όπως όταν το φυσικό γυμνό σώμα είναι τοποθετημένο στη μέση και το κάθε καβαλέτο το βλέπει από μια άλλη οπτική, έστω και με διαφορά εκατοστών, όπως θα λειτουργούσε ένα 3D scanner διαφορετικά εδώ αποτελούμενο από μία πλειάδα ζωντανών ματιών. Στη δουλειά ψάχνω τρόπους όπου το σώμα και το πρόσωπο μου ως κριτικά απενεργοποιημένη ύλη θα συνθέσουν εικόνες σαρκασμού, ειρωνείας και παραμόρφωσης. Η μεταμόρφωση αυτή με αλλοιώνει εξίσου πάνω και κάτω από δέρμα. Είναι ένα ποπ αυτό-μαρτύριο. Η επενέργεια/ επίπτωση του ζωντανού στο ζωντανό στην περίπτωση της performance ή του ζωντανού στο αποτύπωμα μίας σκέψης που μέσω της χειρονομίας άφησε ένα αυτόνομο πλέον αντικείμενο στο χώρο, είναι μια ανάγνωση που εμπλέκει περισσότερες από μία αισθήσεις και κάπου εκεί η λογική και το συναίσθημα έρχονται σε μία σχέση ιδιόμορφη.

ΕΓΩ

Το αυτό-πορτραίτο μου έχει ένα χαρακτήρα αντιμετώπισης του εαυτού μου και της φυσικής ανάγκης που με ωθεί να απεικονίσω τον πόνο. Η εμπλοκή μου με το κάτοπτρο και ο χειρισμός του υλικού αυτού που από τη φύση του είναι αιχμηρό με έφερε αντιμετώπη αυτή τη φορά με το πλάσιμο μίας φόρμας που δεν είμαι εγώ. Αποσχίστηκα μέσω της διαδικασίας από το γλυπτό. Μεταχειρίστηκα το γυαλί σαν πηλό «πλάθοντάς» το με το ανάλογο κόστος. Κάπως έτσι η performance άφησε το ίχνος της στη μορφή ενός τοτέμ που πλέον λειτουργεί με την απουσία μου. Σε παλαιότερο έργο το υλικό ήταν παρόν υπό τη μορφή σοκολάτας, ζυμαριού, γύψου, κ.α. Ετούτη τη φορά όμως θέλησα να δω πόση επιμονή έχω απέναντι στα φυσικά μου όρια μέσω της διαδικασίας. Πλάθοντας το κάτοπτρο

τραυματίζοντας το, σωματοποίησα τον πόνο. Οι εκδορές και τα κοψίματα στα χέρια μου ήταν η δράση, μία αμφίδρομη βίαση σχέση/ χειρονομία. Η στοργή για κάτι που αποτελείται από θραύσματα και προκαλεί τραύματα. Κάτι ανοίκειο που όμως έχει μορφοποιηθεί από εμένα αλλά δεν μου ανήκει, απλώς συνέβη ως συμβάν μίας υπεραστικής σχέσης. Δεν υπάρχει εμπλοκή χωρίς κανένα κόστος, ψυχικό, σωματικό, συναισθηματικό. Προσπαθώντας να το προκαλέσω είναι σαν να το ξορκίζω ή να μυθρηδατίζομαι στο συνεχές τυχαίο που επανέρχεται διαρκώς να μου υπενθυμίσει πως δεν έχω ουσιαστικό έλεγχο στην ύλη μου, στη σκέψη ή το συναίσθημα μου. Είμαι ένα κράμα από τραύματα θραύσματα και όπως όλο το ανθρώπινο γένος απλώς προγραμματισμένο να επαναλάβω τα λάθη των προγόνων μου από διαφορετική θέση. Οι άνθρωποι γεννιούνται για να αναπαράγουν λάθη και να προσπαθούν να αποφύγουν πάθη.

Όπως αναφέρει ο νευρο-επιστήμονας Γιώργος Παξινός¹⁶, ως ο πρώτος άνθρωπος που χαρτογράφησε τον ανθρώπινο εγκέφαλο, για τον οποίο η σύγχρονη επιστήμη δηλώνει πως γνωρίζει λιγότερα από ότι για το σύμπαν, ο άνθρωπος δεν έχει ελεύθερη βούληση, μπορεί να διαθέτει ένα πολύ ανεπτυγμένο φαντασιακό να είναι ικανός να συνθέσει συμφωνικά έργα και να συλλάβει ιδέες που αλλάζουν την πρόοδο της ανθρωπότητας, φαντασιακό διαθέτει και ένας αρουραίος απλώς σε πολύ μικρότερο ποσοστό. Ο άνθρωπος όμως μοιράζεται ένα κοινό χαρακτηριστικό με τον πίθηκο και αυτό είναι η βία με πρόθεση προς επεκτατισμό και όχι μόνο για αυτοάμυνα. Η βία με πρόθεση, όπως και ένα εικαστικό έργο χαρακτηρίζεται ως πρόταση βιώματος λόγω της πρόθεσης του δημιουργού. Ο αντίχειρας είναι το εργαλείο που μας έχει θέσει στο βάθρο του ζωικού βασιλείου. Πέραν αυτού όμως είμαστε ένα σύμπλεγμα επαναληπτικών γονιδιακών μοτίβων από τα οποία ελάχιστα μπορούμε να παρεκκλίνουμε και να αλλάξουμε άρδην την προδιαγεγραμμένη μας πορεία. Το μόνο όμως που στέκεται στον αντίποδα και είναι ικανό να μας μετατοπίσει από το δρόμο μας είναι η αλληλεπίδραση με τον «άλλον». Ο κατοπτρισμός

και η ανταλλαγή τραυμάτων, εμπειριών, αισθήσεων προσθέτοντας στοιχεία μέσω της αντανάκλασης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ I AGAINST I

Είμαι όλα αυτά που μισώ, εσείς δηλαδή, όλοι σας. Η εικόνα μου είναι το κάτοπτρο των πάντων. Επαφή, σύγκρουση, μάχη, νίκη σε κάθε περίπτωση, το τίμημα είναι η ήττα αυτή καθεαυτή, η απώλεια του εαυτού μέχρι την επόμενη, επερχόμενη συμπλοκή. Αποδόμηση, αφήφηση, κατανάλωση. Ποιό πρόσωπο να φορέσω: όλα μαζί. Ένα κενό δοχείο με τρύπες παντού. Προσωπικές περσόνες πολεμούν η μία την άλλη από την ίδια θέση/ γραμμή μάχης.

Αντιμετωπίζοντας τον «εαυτό» ως ένα δοχείο έτοιμο να δεχτεί την οποιαδήποτε πληροφορία/ ερέθισμα/ βία και ούτω καθεξής αφήνεται κάποιος στην ροή της ζωής μέσα στο χρόνο που του αναλογεί. Δημιουργώντας εικαστικά αφηγήματα, κατασκευάζοντας εικόνες και αντικείμενα επινοημένα είναι σαν να εκθέτεις τα τραύματα/θραύσματα σου σε κοινή θέα ως αρχαιολογικά μελλοντικά αναγνώσματα που θα αποδείξουν το ότι ο άνθρωπος πάντα κρύωνε, πόναγε, εκφράζονταν και απορούσε γιατί υπάρχει και για εμένα σε πιο συγχρονισμένη πλέον συνθήκη αποτελεί έναν τρόπο στο να περάσεις έντονα και μονίμως δρώντας, αντιδρώντας και παρατηρώντας το χρόνο που ότι και να κάνεις δεν μπορείς να του αντισταθείς γιατί σε τραβάει προς τα κάτω χωρίς κανένα έλεος.

¹³ Όπως κάποιες αρχαίες φυλές που κατανάλωναν τους προγόνους τους μετά θάνατον ως πράξη τιμητική.

¹⁴ Franz Kafka, *Η μεταμόρφωση*, Δ' Έκδοση, Εκδόσεις Ροές, Αθήνα, 2001.

¹⁵ Για την περιγραφή της ταινίας βλ. <https://www.imdb.com/title/tt1438535/>. Πρόσβαση στις 5 Ιουνίου 2019.

¹⁶ Γιάννης Παναζόπουλος, «Γιώργος Παξινός: Ο άνθρωπος που χαρτογράφησε τον ανθρώπινο εγκέφαλο μιλά στο LIFO.gr», *Lifo.gr*, 5 Μαΐου 2018, https://www.lifo.gr/articles/people_articles/191461/giorgos-paksinos-o-ellinas-poy-xartografise-ton-anthropino-egkefalo-mila-sto-lifo-gr, Πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2019.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Bertrand Russell, *Has Man a Future*, Penguin books, London, 1961. Richard Brilliant, "Faces Demanding Attention" *Gesta* 46/2, 2007.

Damian Dombrowski, "Apotheosis and Mediality in Bernini's Later Portrait Busts." *Artibus Et Historiae* 32/ 63, 2011.

Erich Fromm, *Man for himself, An enquiry into the psychology of ethics*, Routledge & Kegan Paul Ltd, Λονδίνο, 1967.

Smith, A. Mark. "Reflections on the Hockney-Falo Thesis: Optical Theory and Artistic Practice in the Fifteenth and Sixteenth Centuries." *Early Science and Medicine* 10/2, 2005.

Stephen S. Hall. "Dementia: The Self-Portraits of William Utermohlen" *The Dementia Plague*, MIT Technology Preview 5 Oct. 2012.

Orlan: 'Narcissism is important', *The Guardian*, 14/7/2009.

Ελληνόγλωσση

Alain Badiou, *Μεταφυσική της πραγματικής ευτυχίας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2015. Από συνέντευξη, του *Alberto Giacometti* στον *David Sylvester*, μετάφραση Δημήτρης

Σακελλίων, Αθήνα, 1985, σελ. 3. Σημειώσεις Claude Levi-Strauss, *Μύθος και νόημα*, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1986.

Denis Dutton, *Το καλλιτεχνικό ένστικτο, ομορφιά, απόλαυση και εξέλιξη του ανθρώπου*, Εκδόσεις κάτοπτρο, Αθήνα, 2009.

Hannah Arendt, *Περί Βίας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2000.

Ionesco, *Η ελεγεία ενός παράλογου κόσμου*, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Ροές, Αθήνα, 2007. Franz Kafka, *Η μεταμόρφωση*, Δ'

Έκδοση, Εκδόσεις Ροές, Αθήνα, 2001. Φρίντριχ Νίτσε, *Η Γέννηση της τραγωδίας*, Εκδόσεις Νησίδες, Σκόπελος. Tony Godfrey, *Εννοιολογική τέχνη*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1998. Πέπη Ρηγοπούλου, *Το σώμα- Από την ικεσία στην απειλή*, Πλέθρον, Αθήνα, 2008. Roland Barthes, *Εικόνα- Μουσική-Κείμενο*, Πλέθρον, Αθήνα, 2007.

Ζαν-Πωλ Σαρτρ, *Η Υπερβατικότητα του εγώ, Σχεδίασμα μιας φαινομενολογικής περιγραφής*, Αρμός, Αθήνα, 2013.

Σύνδεσμοι

<https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/performance/bmw-tate-live-2013-performance-room>

<https://www.youtube.com/watch?v=2vqiFRZfCMw>

<https://genius.com/Joan-baez-song-in-the-blood-lyrics>

<https://aeon.co/essays/your-brain-probably-is-a-computer-whatever-that-means> <https://vimeo.com/61010649>

https://mymodernmet.com/chinsekikan-rock-face-museum/?fbclid=IwAR1xOmlXpJ-7EDb5rmlsJBwAaN3_kkO-EsMD28mvAAaX07v4nfKWz2XRQ-4

https://www.youtube.com/watch?v=PBJJzppBFuA&list=PLp_OzcehhC4ZdDS9Mt-5xNHzdB0nPPXfk&index=2&t=0s

https://www.lifo.gr/articles/people_articles/191461/giorgos-paksinos-o-ellinas-poy-xartografise-ton-anthropino-egkefalo-milasto-lifo-gr

www.interviewmagazine.com

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/jan/15/cindy-sherman-interview> https://www.huffpost.com/entry/marc-quinn_n_1581132

